



לקוטי שיחות  
PROJECT  
LIKKUTEI  
SICHOS

## טור ליקוט

### הרב מנחם מענדל רייצס

חלק טו | וירא | שיחה א

ההפטרה של פרשת וירא עוסקת בסיפורה של האשה השונמית. האשה קיימה 'הכנסת אורחים' מהודרת באלישע הנביא, והאורח בירך אותה בן שגדל לתפארת.

גם הפרשה מספרת על 'הכנסת אורחים' – אברהם אבינו מכניס לביתו אורחים-מלאכים, וזוכה ל'ברכת האורח': בן לעת זקנה.

אחד ההבדלים הבולטים בין ההפטרה לפרשה הוא במדת מעורבותה של האשה:

בהפטרה האשה דומיננטית במיוחד, והיא זו שיוזמת את היחס המיוחד לאלישע באומרה לבעלה: "הֲנָה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ הוּא עִבְרָ עָלֵינוּ תְּמִיד". מתוך הדברים עולה שדוקא האשה היא שהכירה במעלת הנביא (ולא בעלה), והגמרא מפרשת (ברכות י, ב): "אמר ר' יוסי בר חנינא, מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש".

ואילו בפרשה, דוקא אברהם מקבל את האורחים וטורח עבורם, בעוד קולה של אשתו אינו נשמע. אמנם 'ברכת האורח' לאברהם היתה בנוסח "והנה בן לשרה אשתך", אך הדיבור על שרה היה בגוף שלישי כך שלכאורה לא היה מפגש בין המלאכים לבין האשה.

\*

אלא שרש"י מחדש לנו שכן היה קשר בין האורחים לבין שרה – הן בדיבור והן במעשה.

יסוד חידוש זה הוא בסיפור הכתוב על פניית המלאכים לאברהם (יח, ט): "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אֲשֶׁר־תָּךְ". שלושה אותיות מתוך המלה "אֵלָיו" – למעט האות ל' – מסומנות בספר התורה על ידי נקודות מיוחדות, וזה מלמד אותנו שמלבד פשט המלה "אליו" נרמזת כאן המלה "אֵיו" (=היכן הוא), וכאילו כתוב "וַיֹּאמְרוּ אֵיו".

וכך מפרש רש"י: "אתה דורש הנקודה, שאף לשרה שאלו 'איו אברהם'; למדנו שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על האיש". כלומר: ממדת דרך ארץ שהאורח מתעניין אצל המארח בשלום

אשתו – ולכן שאלו האורחים את אברהם: 'אִיָּה שרה אשתך', וגם להתעניין אצל המארחת בשלום בעלה – ולכן המלאכים פנו לשרה ושאלו אותה: 'אִיו' ביחס לאברהם.

דברים אלו של רש"י עוררו 'סערה' בקרב מפרשיו, והרא"ם מציע למחוק את שלושת המלים האחרונות: "ולאשה על האיש". טעמו הוא, שמטעמי צניעות אין לעודד אורח לדבר ישירות עם המארחת ולשאל אותה על בעלה; ואמנם, המלאכים פנו לשרה ושאלו אותה "איו אברהם" – אך זו הנהגה המתאימה למלאכים בלבד, שאין להם יצרים אנושיים, ולא לאנשים רגילים.

ה'משכיל לדוד' לא מקבל את דברי הרא"ם ומשאיר את הגירסא על כנה. טענתו היא שבמקרה שלנו המלאכים התראו בדמות אנשים, ולכן הם בוודאי התנהגו כמו שאנשים אמורים להתנהג. אלא שהוא מחדש (מכמה סיבות) שבפועל המלאכים לא דיברו בכלל עם שרה ואפילו לא ראו אותה!

לפי פירושו המחודש, הרמז במלה 'איו' הוא תיאורטי בלבד: אם היתה זו **אורחת אשה** - אז היה עליה להתעניין אצל המארחת בשלום בעלה ולשאל עליו "איו". לדבריו, המשפט "שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על האיש" מתחלק לשני מקרים: אורח **איש** שואל את ה"איש על האשה", ואורחת **אשה** היא ששואלת את ה"אשה על האיש". וכיון שבמקרה שלנו האורחים היו נראים כאנשים, הם שאלו את אברהם בלבד ולא את שרה.

גם השיחה השבועית - לקוטי שיחות חלק טו שיחה א' לפרשת וירא – דנה בנושא, ומסקנת השיחה היא שאין להוציא את דברי רש"י מפשוטם, ולמעשה המלאכים כן דיברו עם שרה, כי כך צריך לעשות.

אלא, שהאותיות "איו" **מנוקדות** (כאמור), ומצינו בכמה מקומות שכאשר יש ניקוד על מלה בתורה הכוונה היא **להחליש ולמעט** מתוכנה של המלה;

ובענינו, הניקוד בא ללמד שאמנם המלאכים דיברו עם שרה ושאלו אותה 'איו', אבל שאלה זו לא היתה בעוצמה וברעש אלא באופן 'חלש', כי שרה היתה צנועה במיוחד.

\*

בהמשך דברי רש"י עולה חידוש גדול יותר, שהאורחים לא רק דיברו עם שרה אלא גם התייחסו אליה בפעולה מעשית. וזו הסיבה שהם התעניינו במקומה של שרה ("איה שרה אשתך"), ובלשון רש"י: "**אמר ר' יוסי בר חנינא, כדי לשגר לה כוס של ברכה**".

וכאן נשאלת השאלה: האמנם מתאים הדבר ששרה הצנועה תקבל יין ששלחו לה זרים, שאינם בני משפחה?!

יישוב מקורי לכך מבואר בשיחה:

בדרך כלל רש"י אינו מפרט את שמות החכמים שמהם שאב את פירושו, ואילו בענינו רש"י מצוין ומדגיש את שמו של החכם – ר' יוסי בר חנינא.

נראה שרש"י רוצה לרמוז לנו שדבריו של ר' יוסי כאן יוטעמו לפי שיטתו שלו במקום אחר, והכוונה היא לציטוט שהבאנו בתחילת דברינו בקשר לאשה השונמית שהכירה במעלת אלישע: "אמר ר' יוסי בר חנינא, מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש".

הווי אומר: שרה – בדומה לשונמית - ניחונה ביכולת אבחנה מיוחדת באורחיה, ולכן הכירה בהם שהם אינם אנשים פשוטים, אלא בעלי גדלות וצדקות מיוחדת. לכן הבינה שאורחים מסוג זה שולחים לה יין רק במטרה חיובית להרבות ברכה, והיא יכולה לקבלו מהם ללא חשש (ובמיוחד שלא היה זה בצורה ישירה אלא על ידי שליח).